

YAVUZ ÖZKAN

İlker Mutlu



On sene kadar önceydi. Klasik bir **Cüneyt Arkın** filmini, siyasi hikâyesiyle bir parça önde duran ve bu nedenle dikkatimi çeken **Darbe** (Şerif Gören, 1976) filmini izliyordum, üzerine yazmak maksadıyla. 1970'lerde bunun çizgisinde epeyce filmde oynamıştı **Arkın**. Ama bunların arasında en etkili ve politik yönden en samimi olanı **Yavuz Özkan**'ın çektiği **Maden** (1978) olmuştu.

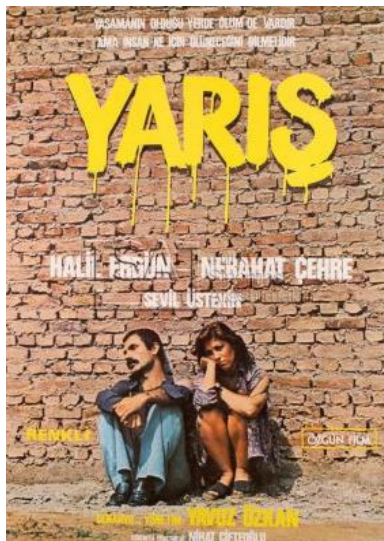
Darbe'yi anışımın bir başka nedeni daha var: O güne kadar oyuncu olarak görmeye pek alışkın olmadığım **Yavuz Özkan** da rol alıyordu filmde. Sonradan ünlenecek olan ve filmde yönetmen yardımcılığı da yapan **Sinan Çetin** ve sinemaya zaten oyuncu olarak girmiş, ama sonradan en önemli yönetmenlerimizden biri haline gelmiş olan **Memduh Ün** de oyuncu kadrosundaydı. Özellikle **Çetin** ve **Özkan**'ı solcu bir grubun üyeleri arasında gösteren sahneleri beni çok çekmişti. Orada gördüğüm gençlerin **Çetin** ve **Özkan** olduklarını, "Acaba?" diyerek film hakkında daha derin araştırma yaptığımda öğrenmiştim.



Darbe filminde sağ başta deri ceketli olan **Yavuz Özkan**, onun iki yanında **Sinan Çetin**, **Çetin**'in karşısında da **Atilla Dorsay** var!

Yavuz Özkan bir düzine kadar filmde rol almıştı. **Özkan** aslen tiyatrocusu olarak başlamıştı sanat yaşamına. Sanatın içinde daima bir genç olarak 1950'lerin ortasından itibaren süreli yayınlar çıkarıp tiyatro oyunları yazıyor ve yönetiyor. Hatta Dostlar Tiyatrosu'nda oyunculuk yapıyor.

1970'lerin başında sinemaya ilgi duyuyor ve kısa filmler çekip senaryolar yazıyor. İlk kisası olan **2x2=5** (1974) hakkında pek bir bilgi yok. İkinci kisası ve aslında orta metraj bir film olan **Uygunsuzlar** da (1974) pek başarılı bulunmamış. Yine izlemeyi çok istediğim ama bir türlü kopyasına ulaşamadığım **Yarış** (1975), politik içeriği ve orta metraj uzunluğuna rağmen **Halil Ergün** ve **Nebahat Çehre** gibi iki şöhretli ismi başrole taşıması, hatta **Şanar Yurdatapan**'a müzik yaptırılması ile ilgi çekici bir yapım.



Bunların hepsi ve TRT'ye çektiği iki televizyon dizisi olan *Vardiya* (1976) ile *İstanbul* (1977), yapacağı büyük film *Maden*'e (1978) ve *Demiryol/Fırtına İnsanları*'na (1979) hazırlık evresini oluşturuyor aslında. Bu ana kadar Yeşilçam'da pek çok işte gerek yardımcı oyunculuk, gerek senaristlik ya da yönetmen yardımcılığı yaparak elde ettiği çevre ve edindiği güven, bahse konu iki filmi büyük yıldızlarla yapabilmesinin yolunu açtı **Özkan**'a. Nitekim yan rollerdeki büyük isimler bir yana, *Maden*'de **Tarık Akan** ile **Cüneyt Arkın** oynadı; *Demiryol*'da da yine **Tarık Akan**, **Fikret Hakan**'la başrolleri paylaştı. (Hatta *Demiryol*'da, Yeşilçam'ın genel alışkanlıklarının dışına çıkılır ve **Tarık Akan** filmin ortasında ölür.)



Maden ve *Demiryol/Fırtına İnsanları*'nın çekildiği dönemdeki yadsınamaz önemleri, sadece işçi ve çalışan sol kesim insanının gerçeğini ve dramını yalın bir şekilde gözler önüne sermelerinden gelmiyordu elbette. Bu daha önceki, özellikle 1960'lardaki çeşitli örneklerle yapılmıştı. Önemleri, zaman zaman aşırı didaktik söylemler içermelerine rağmen, ele aldıkları olayları çok geniş bir perspektife yayarak her boyutuyla işlemeye kalkışmaları ve bunda da önemli ölçüde başarılı olmalarıydı. Ha bu didaktik söylemler gerçeği içermiyor muydu? Dibine kadar içeriyordu elbette. *Maden*'de **Cüneyt Arkın**'ın canlandığı işçi lideri İlyas'a kızkardeşinin yazdığı mektupta “...Emperyalizmin maşası eli silahlı faşist çeteler canice saldırılarını sürdürüyorlar. İyiye yaklaşıldıkça tedhişçilerin saldırıları artıyor. Sokaklarda, kahvelerde, duraklarda insanları kurşunlamakla yetinmeyip evlerin kapılarını çalmaya, yurtseverlerin, devrimci aydınların üstüne ölüm kumaya vardırıdılar işleri. Bununla da yetinmediler, bombalı paketler ve ardından

Bu ikinci döneminde politik yönleriyle ayrı bir yerde tutabileceğimiz yapımlarsa bir nevi Türkiye tarihi diyebileceğimiz ilginç dans filmi denemesi **Ateş Üstünde Yürümek** (1991), yine birer dram olmakla birlikte alttan alta siyasi metinler içeren **Bir Kadının Anatomisi** (1995) ve **Bir Erkeğin Anatomisi**'dir (1996).

Filmleri yurt içi ve yurt dışında toplam 27 ödül alan **Özkan**, eğitime, arşivciliğe ve sinemamızın geliştirilmesi adına çalışmalar yapmaya da önem veren bir sanatçıydı. Bu amaçla 1991'de TÜRSAK'ın (Türkiye Sinema ve Audiovisuel Vakfı) kurucuları arasında yer aldı. 1995'te kurduğu Z-1 Film Atölyesi'nde parasız eğitimler verdirdi. Hatta son yıllarda yabancı öğretim görevlileri de getirdi bu eğitimler için.

Tiyatroyla da ilgisini kesmeyen yönetmen, 1999'da iki oyun yazıp yönetti (*Herkesin Bildiği Sırlar* ve *Karşı Penceredeki Kadın*).

Belgesel drama türündeki son filmi **İstanbul'da Aşk**'ı 2010'da gerçekleştirilen yönetmen, organ yetmezliği nedeniyle tedavi gördüğü Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde, 22 Mayıs günü vefat etti.

Yavuz Özkan, bir üslubu olan, ayrıksı yönetmenlerimizden biriydi. İşlediği konuların politik çizgiden günlük dramalara kaymış olması bu yapımların değerinden, orijinalliğinden bir şey kaybettirmez. Ama insan **Maden** ve **Demiryol**'la elde edilen ivmenin ulaşabileceği bir sonraki noktayı merak etmeden de duramıyor.